

**ПРИНЦИПИ Й ЗАВДАННЯ
РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ
МІЖ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

«Розподіл повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування на основі принципу субсидіарності повинен бути здійснений остаточно, з максимальною передачею повноважень на найближчий до громадян рівень влади, з уніфікацією повноважень органів місцевого самоврядування та максимальною цифровізацією їх виконання..» - пункт 2.1. Розділу «Створення дієвої партисипативної системи доброго урядування на місцевому рівні» Концепції відновлення місцевого самоврядування України, розробленої спільно з міжнародними партнерами та затвердженої 01.04.2024р. Правлінням Асоціації міст України (далі – Концепція).

Власні повноваження повинні бути забезпечені належним фінансовим ресурсом територіальних громад, делеговані повноваження одночасно з їх делегуванням органам місцевого самоврядування фінансуються відповідно до розрахунків, за кожним окремо.

Створення достойних умов для кожного мешканця громад з дієвою партисипативною системою доброго урядування на місцевому рівні потребує розмежування повноважень в усіх сферах життєдіяльності територіальних громад.

1. Освіта та культура

«Система управління закладами освіти та культури всіх рівнів включає участь представників громад, на території яких вони розташовані, та забезпечує взаємодію державної культурної та освітньої політик з потребами й можливостями реалізації їх в громадах відповідно до Плану дій з цифрової освіти на 2021-2027 роки, затвердженого Європейською Комісією у 2020 році та Звіту «Україна 2023» Європейської комісії від 8.11.2023 SWD(2023) 699» - пункт 1.1. Концепції.

У сферах освіти та культури:

до **власних повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься: дошкільна освіта, окрім 5-ти річних дітей; позашкільна освіта; культурні послуги (клуби, будинки культури, бібліотеки, музеї); спортивні послуги (стадіони, спортзали, майданчики, басейни);

до **делегованих повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься:

дошкільна освіта для 5-ти річних дітей; середня освіта; професійно-технічна освіта; охорона культурної спадщини.

2. Медичне та соціальне обслуговування

«Медичне обслуговування мешканців здійснюється згідно державних програм у сфері охорони здоров'я з врахуванням витрат системи охорони здоров'я внаслідок воєнних дій, за переліком медичних послуг та станів. Програма медичних гарантій в повній мірі забезпечує фінансування пакетів пріоритетних послуг, в тому числі реабілітація поранених і психологічне відновлення постраждалих. Трансформація мережі закладів охорони здоров'я відбувається відповідно до госпітального планування та спрямована на забезпечення надання базових послуг з охорони здоров'я шляхом розширення послуг первинної медичної допомоги, впровадження моделі роботи мультидисциплінарних команд на рівні первинної медичної допомоги, впровадження багаторічних договорів між Національною службою здоров'я України та закладами охорони здоров'я.

Створено систему взаємодії державних і місцевих програм реабілітації та суспільної соціалізації ветеранів, за якої визначено державний механізм, що дозволяє забезпечити надання соціальних послуг за інтегрованою моделлю, з прозорим і відкритим ринком надавачів послуг, головним завданням яких є максимальна соціальна інтеграція людей з інвалідністю» - пункт 1.2. Концепції.

У сферах медичного та соціального обслуговування:

до **власних повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься: соціальні послуги;

до **делегованих повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься:

первинна медична допомога; вторинна медична допомога; підтримка заходів громадського здоров'я; компенсація вартості ліків; соціальні послуги для внутрішньо переміщених осіб; компенсації за догляд фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності, або на професійній основі; забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, дітей –сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування; проведення капітального ремонту житла ветеранів; проведення пристосування житлових приміщень осіб з інвалідністю; забезпечення безбар'єрним транспортом; забезпечення громадян соціальним житлом;

виключно **державними повноваженнями** залишаються: забезпечення пільг, житлових субсидій, допомог, встановлених державою.

3. Містобудування та інфраструктура

«Містобудівні норми адаптовані до технічних регламентів ЄС, у визначених законом межах контролюються муніципалітетами, забезпечують просторовий розвиток громад, інклюзивність будівель для мешканців усіх статусів, як це зазначено у Звіті «Україна 2023» Європейської комісії від 8.11.2023 SWD(2023) 699» - пункт 1.3. Концепції.

У сферах містобудування та інфраструктури:
до **власних повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься:
планування територій (комплексні плани, генеральні плани, детальні плани територіальних громад); контроль за використанням та охороною земель;
до **делегованих повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься:
архітектурно-будівельний контроль; дозвіл на початок будівництва і прийняття в експлуатацію; ведення містобудівного кадастру.

4. Житлово-комунальне господарство

«Послуги водо- та теплопостачання, управління відходами та інші житлово- комунальні послуги, а також послуги з благоустрою, надаються відповідно до адаптованих стандартів ЄС, у відповідності до економічно обґрунтованої тарифної політики» - пункт 1.4. Концепції.

У сферах житлово-комунального господарства:
до **власних повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься:
централізоване водопостачання та водовідведення; централізоване теплопостачання та гаряче водопостачання; управління побутовими відходами; управління житловими будинками, якщо співвласники багатоквартирного будинку не прийняли рішення про форму управління багатоквартирним будинком; благоустрій; утримання місць поховань комунальної власності; утримання вулиць та доріг комунальної власності; організація пасажирських перевезень в межах територіальної громади;
до **делегованих повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься:
облік відповідно до закону житлового фонду, здійснення контролю за його використанням;
виключно **державними повноваженнями** залишаються:
поводження з небезпечними, радіоактивними, військовими відходами.

5. Регіональний розвиток

«Оновлена Державна стратегія регіонального розвитку – довгострокова, на принципах ЄС та інструментах зонування територій, якою визначені критерії відновлення знищених у війну територій, механізми проведення відбудови та відновлення, а також глибина та рівень підтримки державою територій різних типів для подолання диспропорцій, що виникли внаслідок воєнних дій. Забезпечується синергія Державної стратегії з регіональними та місцевими стратегіями громад, які включають у себе культурний, освітній, соціальний, економічний та просторовий розвиток громад і України на основі людиноцентризму» - пункт 1.5. Концепції.

У сфері регіонального розвитку:

до **власних повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься: стратегічне планування розвитку територіальної громади, моніторинг виконання стратегій; розроблення та управління проектами місцевого розвитку; міжнародне і міжмуніципальне співробітництво; фандрайзінг на реалізацію проектів; заснування агенцій місцевого розвитку; надання пропозицій до регіонального розвитку;

до **делегованих повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься:

виконання регіональних стратегій та реалізація проектів регіонального розвитку в межах делегованого фінансового ресурсу.

6. Безпека

«Створено механізми співпраці та взаємодії муніципальної влади з органами безпеки та оборони, правоохоронними й антикорупційними органами, запроваджено діяльність Муніципальної варти з метою максимального забезпечення муніципалітетами якісних і доступних публічних послуг» - пункт 1.6. Концепції.

У безпекових сферах:

до **власних повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься: муніципальна варта; забезпечення оповіщення та інформування населення про виникнення або загрозу виникнення надзвичайної ситуації;

до **делегованих повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься:

запобігання виникненню надзвичайних ситуацій місцевого значення, ліквідації їх наслідків та надання термінової допомоги постраждалим на відповідній території; забезпечення накопичення і підтримання у постійній готовності засобів індивідуального захисту для населення, а також приладів дозиметричного і хімічного контролю та розвідки; інженерний захист територій;

виключно **державними повноваженнями** залишаються: оборона, протипожежний захист, правоохоронна та антикорупційна системи.

7. Економіка

«Територіальні громади є фінансово самостійними та незалежними, мають всі можливості для обліку та розпорядження власними територіями, активами, фінансовими та іншими ресурсами. Для цього на державному рівні, у відповідності до рекомендацій Звіту «Україна 2023» Європейської комісії від 8.11.2023 SWD(2023) 699:

-визначено право громад через рішення відповідних рад встановлювати правила регулювання діяльності суб'єктів господарювання, інструменти сприяння створенню робочих місць;

-запроваджено в загальнодержавній системі муніципальні реєстри об'єктів і платників місцевих податків і зборів, які є базою для відповідних

нарахувань, з виключним правом місцевого самоврядування встановлювати пільги за цими платежами;

-встановлено єдине правило обліку та сплати податків і зборів – за місцем виникнення обов'язку сплати;

-наявна фінансова база, яка в першу чергу складається з власних адекватних податків і, за необхідності, додаткових безумовних грантів;

-запроваджено вертикально-горизонтальну формулу вирівнювання податкоспроможності громад у розрахунку на душу населення, справедливі та прозорі механізми правил трансфертної політики;

-визначено правило дотації органам місцевого самоврядування для забезпечення їх повноважень із збереженням основоположної свободи муніципалітетів проводити свою політику в межах власної компетенції;

-надано муніципалітетам доступ до національного та міжнародного ринків капіталу для здійснення позик інвестиційного характеру» - пункт 2.6. Концепції.

У сфері економічного розвитку:

до **власних повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься:

управління та розпорядження комунальним майном та земельними ділянками комунальної власності; підтримка малого та середнього бізнесу, в тому числі через встановлення місцевих податків та зборів; планування територій з поєднанням інтересів громадян та бізнесу; створення комунальних підприємств; реєстрація місця проживання в Реєстрі територіальної громади;

до **делегованих повноважень** органів місцевого самоврядування відноситься: державна реєстрація юридичних осіб, ФОП; державна реєстрація речових прав на нерухоме майно; державна реєстрація в ДЗК земельних ділянок;

виключно **державними повноваженнями** залишаються: податкова та митна політика.

Для забезпечення розмежування у відповідності до зазначених вище принципів і завдань, на виконання Концепції відновлення місцевого самоврядування України, необхідно внести зміни до наступних законів:

1. Освіта та культура

1. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні"

2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI

3. Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV "Про місцеві державні адміністрації"

4. Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX "Про повну загальну середню освіту"

5. Закон України від 22 червня 2000 року № 1841-III "Про позашкільну освіту"

6. Закон України від 6 червня 2024 року № 3788-IX "Про дошкільну освіту"

7. Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII "Про освіту"
8. Закон України від 6 червня 2019 року № 2745-VIII "Про фахову передвищу освіту"
9. Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII "Про вищу освіту"
10. Закон України від 14 грудня 2010 року № 2778-VI "Про культуру"
11. Закон України від 24 грудня 1993 року № 3808-XII "Про фізичну культуру і спорт"
12. Закон України від 27 січня 1995 року № 32/95-ВР "Про бібліотеки і бібліотечну справу"
13. Закон України від 29 червня 1995 року № 249/95-ВР "Про музеї та музейну справу"
14. Закон України від 8 червня 2000 року № 1805-III "Про охорону культурної спадщини".

2. Медичне та соціальне обслуговування

1. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні"
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI
3. Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV "Про місцеві державні адміністрації"
4. Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII "Основи законодавства України про охорону здоров'я"
5. Закон України від 14 листопада 2017 року № 2206-VIII "Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості"
6. Закон України від 3 грудня 2020 року № 1053-IX "Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я"
7. Закон України від 21 листопада 1992 року № 2811-XII "Про державну допомогу сім'ям з дітьми"
8. Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб"
9. Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII "Про запобігання та протидію домашньому насильству"
10. Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII "Про соціальні послуги"
11. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III
12. Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей"
13. Закон України від 16 листопада 2000 року № 2109-III "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам"
14. Закон України від 01 червня 2000 року № 1768-III "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям"
15. Закон України від 18 травня 2004 року № 1727-IV "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам"

16. Закон України від 23 березня 2000 року № 1584- III "Про жертви нацистських переслідувань"
17. Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб"
18. Закон України від 02 червня 2005 року № 2623- IV "Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей"
19. Закон України від 21 березня 1991 року № 875-XII "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні"
20. Закон України від 16 грудня 1993 року № 3721-XII "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні"
21. Закон України від 09 квітня 2015 року № 314-VIII "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті"
22. Закон України від 17 квітня 1991 року № 962-XII "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні"
23. Закон України від 06 жовтня 2005 № 2961-IV "Про реабілітацію інвалідів в Україні"
24. Закон України від 18 листопада 2004 року № 2195-IV "Про соціальний захист дітей війни"
25. Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей"
26. Закон України від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"
27. Закон України від 15 грудня 1995 року № 56/95-ВР "Про статус гірських населених пунктів в Україні"
28. Закон України від 19 грудня 1991 № 2001-XII "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи".

3. Містобудування та інфраструктура

1. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні"
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI
3. Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV "Про місцеві державні адміністрації"
4. Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI "Про регулювання містобудівної діяльності"
5. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні"
6. Закон України від 20 травня 1999 року № 687-XIV "Про архітектурну діяльність"
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X.

4. Житлово-комунальне господарство

1. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні"
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI
3. Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV "Про місцеві державні адміністрації"
4. Закон України від 10 липня 2003 року № 1102-IV "Про поховання та похорону справу"
5. Закон України від 21 жовтня 2021 року № 1818-IX "Про енергетичну ефективність"
6. Закон України від 20 червня 2022 року № 2320-IX "Про управління відходами"
7. Закон України від 14 травня 2015 року № 417-XIII "Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку"
8. Закон України від 9 листопада 2017 року № 2189-VIII "Про житлово-комунальні послуги"
9. Закон України від 29 червня 2004 року № 1914-IV "Про міський електричний транспорт"
10. Закон України від 2 червня 2005 року № 2633-IV "Про теплопостачання"
11. Закон України від 10 січня 2002 року № 2918-III "Про питну воду та питне водопостачання"
12. Закон України від 6 вересня 2005 року № 2807-IV "Про благоустрій населених пунктів"
13. Закон України від 8 вересня 2005 року № 2862-IV "Про автомобільні дороги"
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X.

5. Регіональний розвиток

1. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні"
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI
3. Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV "Про місцеві державні адміністрації"
4. Закон України від 23 лютого 2023 року № 2923-IX "Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України"
5. Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII "Про засади державної регіональної політики"
6. Закон України від 24 квітня 2024 року № 3668-IX "Про міжнародне територіальне співробітництво України"

7. Закон України від 23 березня 2000 року № 1602-III "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України"

8. Закон України від 1 липня 2010 року № 2404-VI "Про державно-приватне партнерство"

9. Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII "Про співробітництво територіальних громад".

6. Безпека

1. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні"

2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI

3. Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV "Про місцеві державні адміністрації"

4. Кодекс цивільного захисту від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI

5. Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII "Про правовий режим воєнного стану"

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X.

7. Економіка

1. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні"

2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI

3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI

4. Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV "Про місцеві державні адміністрації"

5. Закон України від 1 липня 2010 року № 2398-VI "Про державну реєстрацію актів цивільного стану"

6. Закон України від 1 липня 2004 року № 1952-IV "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень"

7. Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV"

8. Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425-XII "Про нотаріат"

9. Закон України від 11 грудня 2003 року № 1382-IV "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні"

10. Закон України від 8 жовтня 2024 року № 3991-IX "Про засади державної кліматичної політики"

11. Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII "Про охорону навколишнього природного середовища"

12. Закон України від 7 липня 2011 року № 3613-VI "Про державний земельний кадастр"

13. Закон України від 5 червня 2003 року № 899-IV "Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)"
14. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року № 213/95-ВР
15. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року № 3852-XII.

8. Організаційно-правова основа місцевого самоврядування

1. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні"
2. Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV "Про місцеві державні адміністрації"
3. Закон України від 3 лютого 2015 року № 141-VIII "Про військово-цивільні адміністрації"
4. Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII "Про добровільне об'єднання територіальних громад"
5. Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII "Про запобігання корупції"
6. Закон України від 22 червня 2012 року № 5026-VI "Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності"
7. Закон України від 16 вересня 2014 року № 1682-VII "Про очищення влади"
8. Закон України від 7 червня 2001 року № 2493-III "Про службу в органах місцевого самоврядування"
9. Закон України від 11 липня 2002 року № 93-IV "Про статус депутатів місцевих рад"
10. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року № 396-IX
11. Закон України від 22 лютого 2007 року № 698-V "Про державний реєстр виборців".

Принципи й завдання розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування розроблено Аналітичним центром Асоціації міст України

**АСОЦІАЦІЯ
МІСТ УКРАЇНИ**
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ